

Sygn. akt III AUa 1538/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Jolanta Wolska (spr.)

del. SSO Marzena Głuchowska

Protokolant: sekretarz sądowy Aleksandra Białecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 października 2018 r. w Ł.

sprawy W. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji W. Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 9 października 2017 r. sygn. akt VIII U 1583/17

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 1538/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 grudnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił W. Ś. ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., ponieważ w wyniku dokonanego przeliczenia, wartość kapitału początkowego nie uległa zmianie.

Decyzją z dnia 6 grudnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił W. Ś. prawa do przeliczenia emerytury. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że nie było możliwym przeliczenie emerytury wnioskodawcy, zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej, gdyż po ponownym przeliczeniu kapitału początkowego, jego wartość nie uległa zmianie.

We wniesionym od powyższych decyzji odwołaniu z dnia 18 lipca 2017 r. (data wpływu do ZUS), W. Ś. wniósł o zmianę decyzji, poprzez uwzględnienie dokumentów w postaci kart wynagrodzeń z (...) S.A. w likwidacji w P., zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z Teatru Wielkiego w Ł., (...) Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) w Ł., (...) S.A.

Wraz odwołaniem, pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania od decyzji 6 grudnia 2016 r., odmawiającej prawa do przeliczenia emerytury oraz odmawiającej ponownego ustalenia kapitału początkowego.

Decyzją z dnia 9 czerwca 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił W. Ś. ponownego ustalenia wysokości emerytury z uwzględnieniem w podstawie wymiaru kapitału początkowego marży ajenta. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że z przedłożonych dokumentów przedstawiających wysokość marży ajenta nie wynika wysokość podstawy, od której odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne i tym samym brak jest podstaw do uwzględnienia ww. dokumentów przy ustalaniu wysokości świadczenia.

W dniu 18 lipca 2017 r. odwołanie od tej decyzji wywiódł wnioskodawca, wnosząc o jej zmianę, z uwzględnieniem zarobków osiąganych przez W. Ś. w Spółdzielni Pracy (...) od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r. W treści odwołania wskazano, że w powyższym okresie W. Ś. podlegał ubezpieczeniu społecznemu, a z przedstawionych kart wynagrodzeń wynika jego wynagrodzenie. Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu ekonomiki przedsiębiorstw, zatrudnienia i płac na okoliczność wyliczenia wynagrodzenia, jakie otrzymywał wnioskodawca, w oparciu o kartę wynagrodzenia oraz ustalenia wysokości podstawy, od której odprowadzane były składki na ubezpieczenie społeczne.

W odpowiedzi na odwołania pełnomocnik organu rentowego wniósł o odrzucenie odwołania od decyzji z dnia 6 grudnia 2016 r. oraz oddalenie odwołania od decyzji z dnia 9 czerwca 2017 r. W treści odpowiedzi na odwołanie ZUS wskazał, że decyzją z 29 maja 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ponownie ustalił wnioskodawcy kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego Zakład uwzględnił wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. lat 1987-1996, ze wskaźnikiem wysokości kapitału początkowego wynoszącym 76,83%. Podstawę wymiaru ustalono na podstawie zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z zarobkami Spółdzielni Pracy (...) od 1 stycznia 1987 r. do 31 grudnia 1995 r. (za okresy zatrudnienia: od 1.08.1969 r. do 17.10.1969 r., od 28.10.1971 r. do 1.01.1972 r., od 11.01.1972 r. do 31.01.1973 r., od 3.02.1973 r. do 31.07.1976 r., od 2.08.1976 r. do 16.08.1976 r., od 24.08.1976 r. do 31.07.1980 r., od 4.08.1980 r. do 31.10.1981 r., od 18.02.1982 r. do 31.12.1986 r. i od 01.01.1996 r. do 31.03.1997 r., przyjęto - zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy - minimalne wynagrodzenie w j.g.u.). W dniu 10 października 2016 r. i 15 listopada 2016 r. wnioskodawca złożył w organie rentowym zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z okresu zatrudnienia (w Teatrze Wielkim w Ł., z zarobkami od 11.01.1972 r. do 31.01.1973 r. , we (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...), z zarobkami od 4.08.1980 r. do 31.10.1981 r. oraz kartę płacy z okresu zatrudnienia w (...) S.A. od 01.01.1976 r. do 31.07.1976 r., z wnioskiem o przeliczenie świadczenia). Decyzjami z 14 października 2016 r. i 6 grudnia 2016 r., Zakład odmówił W. Ś. prawa do ponownego ustalenia kapitału początkowego, bowiem uwzględnienie w podstawie wymiaru kapitału początkowego wynagrodzeń wynikających z załączonych dokumentów płacowych, nie ma wpływu na wzrost wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego. Dotychczasowe ustalenie podstawy wymiaru kapitału początkowego, ze wskaźnikiem obliczonym z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. z lat 1987 – 1996, jest dla wnioskodawcy wariantem najkorzystniejszym (wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z 20 lat kalendarzowych wyniósł 67,22%). Zaskarżoną decyzją z dnia 9 czerwca 2017 r. Zakład odmówił skarżącemu prawa do przeliczenia świadczenia, gdyż przedłożony dokument (kserokopia karty marży ajenta z okresu zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r.), nie spełnia przesłanek określonych w § 21 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe. W. Ś. nie złożył dokumentów dotyczących wynagrodzenia z okresu zatrudnienia w (...) S.A. w latach 1973 - 1975.

Wyrokiem z dnia 9 października 2017 roku Sąd Okręgowy w Łodzi odrzucił odwołanie od obu decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. z dnia 6 grudnia 2016 r. (punkt 1) i oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. z dnia 9 czerwca 2016 r. (punkt 2).

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

W. Ś. urodził się w dniu (...)

Decyzją z dnia 29 maja 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przeliczył W. Ś. kapitał początkowy i ustalił jego wartość na dzień 1 stycznia 1999 r. w wysokości 124.892,13 zł.

Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto wynagrodzenia wnioskodawcy w następującej wysokości:

- za rok 1987 – 312.975,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 350.208,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 89,37 %,
- za rok 1988 – 573.443,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 637.080,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 90,01%,
- za rok 1989 – 1.760125,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy wynoszącej 2.481 096,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 70,94%,
- za rok 1990 – 9.658129,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 12.355 644,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 78,17%,
- za rok 1991 – 16.362520,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 21.240 000,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 77,04%,
- za rok 1992 – 29.950000,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 35.220 000,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 85,04%,
- za rok 1993 – 34.370000,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 47.940 000,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 71,69%,
- za rok 1994 – 56.460000,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 63.936 000,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 88,31%,
- za rok 1995 – 6.507,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 8.431,44 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 77,18%,
- za rok 1996 – 4.245,00 zł, co przy kwocie rocznego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego za dany rok kalendarzowy, wynoszącej 10.476,00 zł, dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia o wartości 40,52%,

Wyliczony na podstawie powyższych danych wskaźnik wyniósł 76,83 %.

Decyzją z dnia 14 października 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił W. Ś. ponownego ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r., gdyż kapitał początkowy ustalony decyzją z dnia 29 maja 2015 r. (po dokonanych przeliczeniach), nie uległ zmianie.

Decyzją z dnia 14 października 2016 r., organ rentowy przyznał W. Ś. emeryturę od 1 października 2016 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W treści decyzji wskazano, że do obliczenia emerytury przyjęto: kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji, w wysokości 82 913,46 zł, kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 430 612,03 zł, sumę kwot pobranych emerytur 15 559,71 zł oraz średnie dalsze

trwanie życia, tj. 205,70 miesięcy. Wyliczona emerytura wyniosła 2 420,84 zł [(82 913,46 zł + 430 612,03 zł) - 15 559,71 zł: 205,70].

Z treści świadectwa pracy z dnia 4 kwietnia 1986 r. wynika, że w okresie od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r. W. Ś. był zatrudniony w Spółdzielni Pracy (...), jako zbieracz na umowie zlecenia w zakresie skupu surowców wtórnych.

Z treści karty marży ajenta wynika, że w poszczególnych latach marża W. Ś. wynosiła:

- 1982 r. - 85 448,00 zł

- 1983 r.- 142 501,00 zł

- 1984 r. - 17 946,00 zł

- 1985 r.- 137 274,00 zł

- 1986 r.- 6 486,00 zł

W. Ś. zawarł umowę agencyjną z ww. Spółdzielnią i w jej ramach zajmował się zbiorem surowców wtórnych (odbierał je z aptek). Wnioskodawca nabywał towar za własne pieniądze, a po zbyciu towaru uzyskiwał marżę (obejmującą zarobek i koszty zakupu, pomniejszone o podatek i składki na ZUS). Składki na ZUS były proporcjonalne do wysokości przychodów - im większy przychód, tym wyższa składka. Składki były opłacane przez ww. Spółdzielnię.

W okresie od grudnia 2016 r. do lipca 2017 r. stan zdrowia wnioskodawcy był dobry. We wskazanym okresie przebywał on w kraju, nie był hospitalizowany.

Stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego, dokumentacji osobowej wnioskodawcy, a odnoszącej się do kwestionowanego przez niego okresu, a także w oparciu o jego zeznania.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ekonomiki przedsiębiorstw, zatrudnienia i płac, na okoliczność wyliczenia wynagrodzenia, jakie otrzymywał wnioskodawca, w oparciu o kartę wynagrodzenia oraz ustalenia wysokości podstawy, od której odprowadzane były składki na ubezpieczenie społeczne. Podkreślił również, że odnośnie okresu wykonywania przez wnioskodawcę aktywności - na rzecz ww. zakładu pracy - oprócz świadectwa pracy i karty marży, nie przedstawiono innych dokumentów, które mogłyby posłużyć miarodajnym wyliczeniom podstawy wymiaru składki. Jak bowiem podkreślił sam wnioskodawca, kwota składek na ubezpieczenie za poszczególne miesiące była różna i zależała od ilości zbytego towaru. W ocenie Sądu, biegły nie mógłby zatem, na podstawie zgromadzonej dokumentacji, ustalić jednoznacznie wysokość podstawy wymiaru składek wnioskodawcy w spornym okresie.

W pierwszej kolejności, Sąd Okręgowy odnosząc się do odwołań od decyzji z dnia 6 grudnia 2016 r., wskazał, że na podstawie art. 477⁹ § 1 i 3 k.p.c. jako spóźnione, podlegały one odrzuceniu.

Sąd wyjaśnił, że przedmiotowe odwołania od decyzji z grudnia 2016 r. zostały wniesione w lipcu 2017 r., a zatem po upływie ustawowego miesięcznego terminu. Wnioskodawca, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, we wniosku o przywrócenie terminu wskazał jedynie, że decyzje są dla niego krzywdzące, a co więcej, w okresie od grudnia 2016 r. do lipca 2017 r. stan zdrowia wnioskodawcy był dobry i nie przebywał on w tym czasie za granicą. W ocenie Sądu, w sprawie nie zachodziły okoliczności, które usprawiedliwiłyby wniesienie odwołań po terminie.

W odniesieniu do odwołania od decyzji z dnia 9 czerwca 2016 r., Sąd Okręgowy wskazał, że jako niezasadne, podlegało ono oddaleniu. Sąd Okręgowy, jako podstawę prawną rozważań w sprawie, wskazał art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017, poz. 1383), zgodnie z którym, wysokość świadczeń emerytalno - rentowych ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby

zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na ich wysokość.

Istota sporu, co do decyzji z dnia 9 czerwca 2017 r., sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy organ rentowy prawidłowo odmówił skarżącemu przeliczenia kapitału początkowego z uwzględnieniem marży ajenta, a co za tym idzie, ponownego ustalenia wysokości emerytury. Nie ulegało bowiem wątpliwości, że wartość kapitału początkowego wnioskodawcy przekłada się bezpośrednio na wysokość świadczenia emerytalnego.

Dalej Sąd Okręgowy powołał treść art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2 ww. ustawy). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3 ustawy emerytalnej).

Zgodnie z treścią art. 174 ust. 1 i 2 powoływanej wcześniej ustawy, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art. 6,
2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 punkt 5,
3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 punkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Podstawę wymiaru kapitału początkowego, w myśl ust. 3 art. 174 ww. ustawy, ustala się na zasadach określonych w art. 5, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed 1 stycznia 1999 roku.

Postępowanie w sprawie sprowadzało się do ustalenia, czy możliwym jest przyjęcie do obliczenia kapitału początkowego oraz emerytury wnioskodawcy, wyższego wynagrodzenia, niż przyjęte przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych za okres jego pracy w Spółdzielni Pracy (...) od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r.

W postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, fakty, mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (sporne, czy też niemożliwe do udowodnienia przy pomocy dowodu z dokumentu), mogą być dowodzone wszelkimi dostępnymi środkami, które Sąd uzna za pożądane i celowe, co wynika także z treści przepisu art. 473 k.p.c.

Sąd I instancji wyjaśnił, że stosownie do § 21 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412), środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia, przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty, są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia. Wskazana regulacja § 21 ust. 1 powołanego rozporządzenia, stanowiąca odpowiednik obowiązującego do dnia 23 listopada 2011 roku § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. nr 10, poz.49), wyznacza kierunek postępowania dowodowego, nie oznacza to jednak, aby wysokość uzyskiwanego uposażenia nie mogła być wskazana i w inny sposób, tak przy pomocy pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia danego zainteresowanego (tak stanowi m. in. teza wyroku Sądu Najwyższego z

dnia 25 lipca 1997 roku - II UKN 186/97, OSNAP 1998/11/324, a także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 marca 1997 roku - III AUa 105/97, Apel. W-wa 1997/2/7, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27 czerwca 1995 roku - III AUr 177/95, OSA 1996/10/32, czy Sądu Apelacyjnego Białymstoku -III AUr 294/93, PS - wkład. 1994/3/6).

Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych może być uwzględnione tylko wynagrodzenie faktycznie uzyskane przez ubezpieczonego w danym okresie, a nie zaś wynagrodzenie ustalone na podstawie przypuszczeń, czy też uśrednień. Jedynie wynagrodzenie wnioskodawcy ustalone w sposób niewątpliwy, wobec którego nie istnieje wątpliwość, iż zostało ono zawyżone, może być podstawą do ustalenia współczynnika wysokości podstawy wymiaru.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że ubezpieczony, bez wątpienia, stosownie do obowiązującej w spornym okresie ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia z dnia 19 grudnia 1975 r. (Dz. U. Nr 45, poz. 232 ze zm.), podlegał ubezpieczeniom społecznym, o tyle nie było możliwym ustalenie podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w tym okresie, na podstawie karty marży wnioskodawcy za lata 1982 - 1986 r. Przez pojęcie marży należy rozumieć różnicę między ceną sprzedaży dobra, a ceną jego zakupu, określającą nadwyżkę (zysk) uzyskiwaną ze sprzedaży dobra ponad bezpośrednie koszty jego uzyskania. Nadto, jak wskazał wnioskodawca, marża nie uwzględniała podatku oraz składki na ZUS. Tym samym, karta marży - odnosiła się do zysku i to nie od tej wartości Spółdzielnia Pracy (...) odprowadzała składki na ubezpieczenie społeczne za wnioskodawcę. Co więcej, zgodnie z przepisami rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 roku w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia - Dz. U. Nr 46, poz. 250), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie osób, które zawarły umowę na zasadach prowizyjnych, stanowiła prowizja (§ 2 ust. 1), a nie marża.

Sąd meriti podkreślił, że wnioskodawca nie udowodnił okoliczności leżących u podstaw odwołania od decyzji z dnia 9 czerwca 2016 r. i wobec tego, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie oddalił i orzekł, jak w punkcie 2 sentencji wyroku.

Wyrok ten zaskarżył w części, tj. w zakresie punktu drugiego, apelacją W. Ś., profesjonalnie zastąpiony, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 114 ust. 1 w zw. z art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2017, poz. 1383), poprzez odmowę ponownego ustalenia wysokości emerytury, z uwzględnieniem w podstawie wymiaru emerytury marży ajenta, osiągananej przez W. Ś. w Spółdzielni Pracy (...) od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r. oraz odmowy ponownego ustalenia emerytury z uwzględnieniem zarobków z najkorzystniejszych lat,
- art. 173 ust. 1 i art. 174 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez odmowę ponownego ustalenia wysokości emerytury, z uwzględnieniem w podstawie wymiaru emerytury marży ajenta, osiągananej przez W. Ś. w Spółdzielni Pracy (...) od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r.;

2. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść zapadłego w sprawie orzeczenia, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. - poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności poprzez nieprzeliczenie emerytury ubezpieczonego, z uwzględnieniem wynagrodzenia otrzymywanego w Spółdzielni Pracy (...) w okresie 18.02.1982 r. - 03.04.1986 r.,
- art. 217 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 212 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. - poprzez oddalenie wniosku dowodowego wnioskodawcy o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego zakresu ekonomiki przedsiębiorstw,

zatrudnienia i płac, na okoliczność wyliczenia wynagrodzenia, jakie otrzymywał wnioskodawca, w oparciu o kartę marży ajenta oraz ustalenia wysokości podstawy, od której odprowadzane były składki na ubezpieczenie społeczne, który to dowód służył do udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. wysokości podstawy, od której odprowadzane były składki na ubezpieczenie społeczne,

- art. 473 k.p.c. - poprzez nieuwzględnienie wniosku dowodowego wnioskodawcy w postaci karty marży ajenta i oddalenie jego wniosku dowodowego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w sytuacji, gdy w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych Sąd nie jest związany ograniczeniami dowodowymi i każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami.

Wskazując na powyższe zarzuty, W. Ś. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przeliczenie wnioskodawcy emerytury z najkorzystniejszych lat prac, w tym okresu pracy w Spółdzielni Pracy (...) od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Nadto, wniósł o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według stawki podwójnej, z uwagi na skomplikowany charakter sprawy i nakład pracy pełnomocnika.

Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł również o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu ekonomiki przedsiębiorstw, zatrudnienia i płac, na okoliczność wyliczenia wynagrodzenia, jakie otrzymywał skarżący, w oparciu o kartę marży ajenta oraz ustalenia wysokości podstawy, od której odprowadzane były składki na ubezpieczenie społeczne.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Wbrew zawartym w apelacji zarzutom, Sąd pierwszej instancji prawidłowo wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy w granicach swobodnej sędziowskiej oceny dowodów. Odnosząc się do błędnego ustalenia stanu faktycznego i zaniechania wyjaśnienia spornych okoliczności, Sąd Apelacyjny wskazuje, że prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy uzależnione jest od spełnienia przez sąd orzekający dwóch naczelnych obowiązków procesowych, to jest przeprowadzenia postępowania dowodowego w sposób określony przepisami Kodeksu postępowania cywilnego oraz dokonania wszechstronnej oceny całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, wyrażoną w przepisie art. 233 § 1 k.p.c. Jak bowiem wynika z przywołanego art. 233 § 1 k.p.c., sąd obowiązany jest ocenić wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji uczynił zadość tym wymaganiom.

Spór w sprawie dotyczył w istocie możliwości zaliczenia do podstawy wymiaru emerytury ubezpieczonego, za okres od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r., wartości nieudokumentowanego świadczenia w formie marży ajenta.

Nie powinno przy tym budzić wątpliwości, iż stosownie do treści art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

W postępowaniu sądowym ubezpieczony może korzystać z wszelkich środków dowodowych stwierdzających wysokość jego zarobków lub dochodów, stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty, w szczególności z dowodów z dokumentów oraz z przesłuchania świadków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997r., II UKN 186/97). Należy jednak pamiętać, że wobec braku kompletnej dokumentacji płacowej, możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego nie może być hipotetyczna, czyli oparta na wielu założeniach, niedających się obecnie zweryfikować. W orzecznictwie trafnie akcentuje się bowiem, że nie ma możliwości wyliczenia wysokości wynagrodzenia, a co za tym idzie - wysokości składek na ubezpieczenie społeczne oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury, w oparciu o wyliczenia hipotetyczne, uśrednione, wynikające, np. z porównania

do wynagrodzenia innych pracowników. Zatem zaliczenie nieudokumentowanych składników podstawy wymiaru składek (składników wynagrodzenia), mogących mieć wpływ na wzrost świadczeń emerytalno-rentowych, wymaga dowodów niebudzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1998r., II UKN 440/97). Podkreślić przy tym trzeba, że przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na ustalenie wynagrodzenia w sposób przybliżony lub prawdopodobny. Jednocześnie ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie Sąd, są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Na powyższe wskazuje przepis art. 3 k.p.c., który stanowi, że to na stronach ciąży obowiązek dawania wyjaśnień co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i przedstawiania dowodów na ich poparcie, a nadto przepis art. 232 k.p.c., zgodnie z którym strony obowiązane są wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Nie jest rzeczą sądu wyszukiwanie dowodów w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron, a dopuszczenie dowodu z urzędu jest dobrowolne i nie może naruszać zasady bezstronności. Ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu lub też zaoferowania dowodów niepozwalających poczynić kategorię ustaleń lub budzących istotne wątpliwości, obciążają stronę. Stąd też, to na ubezpieczonym spoczywała powinność przedstawienia takich dowodów, które w niebudzący wątpliwości sposób, pozwalałyby na podwyższenie podstaw wymiaru emerytury o wysokość przyznanych i wypłaconych w okresie objętym sporem świadczeń. Jednocześnie nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy. Twierdzenia te muszą być udowodnione i nie mogą być objęte normami art. 228 k.p.c. (wobec ich spornego charakteru) oraz normą art. 230 k.p.c. (gdyż nie wynikały w sposób bezpośredni z treści dołączonych do akt przepisów płacowych i dokumentów z akt osobowych ubezpieczonego).

W okolicznościach niniejszej sprawy, ubezpieczony nie wykazał konkretnych kwot otrzymanych przez niego w spornym okresie świadczeń, jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe lub ubezpieczenie społeczne. Słusznie zatem Sąd Okręgowy oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu ekonomiki przedsiębiorstw, zatrudnienia i płac, bowiem brak było dokumentów, w oparciu o które biegły mógłby wydać opinię zgodnie z zawnioskowaną tezą. Podkreślić za Sądem Okręgowym należy, że poza świadectwem pracy i kartą marży ajenta, nie zachowały się dokumenty, które umożliwiłyby dokonanie stosownych ustaleń. Wnioskodawca przyznał, że kwota składek na ubezpieczenie w spornym okresie za poszczególne miesiące była różna i zależała od zbytego towaru. Nadto, ubezpieczony wskazał, że marża nie uwzględniała podatku oraz składki na ZUS.

Nie może zatem stanowić dowodu wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia „karta marży ajenta”, z której nie wynika, czy faktycznie takie wielkości wynagrodzenia zostały przez wnioskodawcę uzyskane, a także, czy i jakie obciążenia finansowe (m.in. składki na ubezpieczenie) były odprowadzone od wynagrodzenia. Nie zachowała się dokumentacja płacowa z okresu otrzymywania marży i zatrudnienia wnioskodawcy, z wyjątkiem świadectw pracy i karty marży. W sytuacji braku miarodajnego materiału dowodowego, bezcelowe było przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego księgowego. Wyliczenie wynagrodzenia wnioskodawcy za sporny okres przez biegłego sądowego z zakresu księgowości, o sporządzenie którego wnioskował skarżący, miałyby charakter hipotetyczny, a zatem nie mogłyby stanowić podstawy wyliczenia kapitału początkowego wnioskodawcy na podstawie art. 174 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z tego też powodu, tożsamy wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, zgłoszony przez pełnomocnika skarżącego na etapie postępowania apelacyjnego, podlegał oddaleniu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, bezzasadny jest zawarty w apelacji zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisów prawa materialnego.

W. Ś., domagając się ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego, żądał uwzględnienia przy obliczaniu tej wysokości, kwot marży ajenta otrzymywanych od 18 lutego 1982 r. do 3 kwietnia 1986 r., w związku z pracą w Spółdzielni Pracy (...).

Prawidłowo Sąd Okręgowy zauważył, że w stosunku do agentów wykonujących prace na rzecz jednostek społecznych, stosowało się przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki społecznej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. Nr 45, poz. 232) oraz rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, a mianowicie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975 r. w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki społecznej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U z 1975 r., nr 46, poz. 250, ze zm.). Stosownie do treści § 2 ust. 1 powołanego rozporządzenia wykonawczego, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie osób, które zawarły umowę na zasadach prowizyjnych, stanowiła prowizja, nie zaś marża. Nie było zatem podstaw do uwzględnienia w podstawie wymiaru otrzymywanej przez wnioskodawcę marży agenta.

Mając na względzie powyższe, Sąd odwoławczy zgadza się z oceną dokonaną przez Sąd Okręgowy, iż W. Ś. nie zdołał udowodnić wysokości podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne za lata 1982-1986, a zatem zaskarżona decyzja organu rentowego, przyjmująca do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy, przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z innych lat niż wskazane przez wnioskodawcę, jest prawidłowa.

Z tych też względów apelacja, jako bezzasadna, na mocy art. 385 k.p.c., podlegała oddaleniu.